21.10.2021 MML 75144/00 04 00/2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto
Käsiteltävät aiheet: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022 / Asiantuntijalausunto

Kirjallinen asiantuntijalausunto kokoukseen 22.10.2021

Maanmittauslaitos lausuu hallituksen esityksestä 146/2021 Eduskunnalle seuraavaa:

Momentti 30.70.01 Maanmittauslaitoksen toimintamenot

Maanmittauslaitos turvaa maanomistuksen ja luototusjärjestelmän ylläpitämällä kiinteistöjen ja osakehuoneistojen tietoja rekistereissään sekä huolehtimalla niiden omistusoikeuksien rekisteröinneistä ja kiinnityksistä. Luotettava tieto kiinteistön omistajasta, vuokraoikeuksista sekä kiinnityksistä on merkittävää suomalaiselle finanssialalle ja kiinteistöjen omistajille. Maanmittauslaitos ylläpitää maastotietoja ja tuottaa karttoja, ilmakuvia sekä laserkeilausaineistoja koko Suomesta. Laadukkaan paikkatiedon varaan voi rakentaa turvallisia ja toimivia palveluita esimerkiksi logistiikka-, rakennus-, sosiaali- ja terveysalan, maa- ja metsätalousalan sekä kulttuuri- ja matkailualojen tarpeisiin. Laserkeilausaineistoa hyödynnetään esimerkiksi metsävaratiedon tarkkailussa ja EU:n peltovalvonnassa. Maanmittauslaitoksessa tehdään myös kansainvälistä paikkatietoalan tutkimus- ja asiantuntijatyötä, jonka avulla yhteiskunnassa voidaan parantaa esimerkiksi turvallisuutta, taloudellista tehokkuutta ja ympäristön kestokykyä. Viime vuosina on esimerkiksi työskennelty kansainvälisten yhteistyökumppanien kanssa satelliittipaikannuksen häirinnän ehkäisemiseksi. Satelliittipaikannusta hyödynnetään yhteiskunnan monilla kriittisillä sektoreilla, kuten pelastustoiminnassa sekä logistiikassa maalla, merellä ja ilmassa.

Maanmittauslaitoksessa tehdään työtä kestävän ympäristön puolesta kahdella tasolla. Ensinnäkin tunnistetaan myös Maanmittauslaitoksen omien tietojen ja osaamisen merkitys yhteiskunnan kestävän kehityksen mahdollistajana. Toisaalta pyritään aktiivisesti pienentämään oman toiminnan aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle. Maanmittauslaitos kuuluu Suomen suurimpien virastojen joukkoon yli 1600 työntekijällään ja 35 toimipisteellään eri puolilla maata. Maanmittauslaitoksen sosiaalinen vastuu toteutuu muun muassa huolenpitona omasta henkilöstöstä, sisältäen esimerkiksi työterveyden ja -turvallisuuden, osaamisen kehittämisen ja työtyytyväisyyden. Sosiaalinen vastuu ulottuu myös Maanmittauslaitoksen ulkopuolelle vaalimalla muun muassa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta vuorovaikutuksessa ja tietoa jakaen. Vastuullinen toimintatapa ja talous ovat vankka perusta Maanmittauslaitoksen toiminnalle. Luotettavuus kaikessa toiminnassa on jo pitkään ollut laitoksen vahvuus erilaisten sidosryhmäselvitysten perusteella. Julkishallinnossa taloudellinen vastuu on myös kestävää julkisten varojen käyttöä ja näin mahdollisimman vaikuttavan lisäarvon tuottamista kansalaisille ja yhteiskunnalle.

Suurin osa Maanmittauslaitoksen toimintamenoista rahoitetaan erilaisella tulorahoituksella. Talousarviorahoitteisen toiminnan lisäksi omakustannusarvoon perustuvan maksullisen toiminnan tulot ja kustannukset käsitellään toimintamenomomentin kautta nettobudjetoinnin periaatetta noudattaen. Siksi erilaiset maksullisten palvelujen kehittämis- ja tehostamistoimet ja sitä kautta syntyvät säästöt kohdennetaan asiakkailta perittäviin maksuihin. Talousarviorahoituksella huolehditaan mm. peruspaikkatietojen tuottamisesta, rekisterien ylläpitämisestä ja tutkimuksen omarahoitusosuudesta.

Maanmittauslaitos
Keskushallinto
Allekirjoitettu sähköisesti
Kokkonen Arvo (21.10.2021 08:00:58)
Opastinsilta 12 C
PL 84
00521 Helsinki
Puhelin 029 530 1100
www.maanmittauslaitos.fi/yhteystiedot
kirjaamo@maanmittauslaitos.fi
Y-tunnus 0245954-4
Kotipaikka Helsinki

Hallituksen esityksessä vuodelle 2022 esitetään yllä olevalle momentille yhteensä 44,578 milj. euroa. Määräraha sisältää kertaluonteista hankerahoitusta Huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen rahoitukseen ja osoitetietojärjestelmän toteuttamiseksi yhteensä 2,5 milj. euroa. Toimintamenomäärärahaa on pienennetty vuodesta 2011 lähtien pysyvillä, kestävän julkisen talouden johdosta toteutetuilla leikkauksilla yhteensä 21,5 milj. eurolla. Tämä tarkoittaa lähes 50 % leikkausta toimintamenojen kokonaistasoon. Määrärahaleikkauksiin ei ole luvassa helpotuksia hallituksen esityksessä. Rahoituspohjan merkittävä pitkäaikainen heikkeneminen on ristiriidassa perustehtäviin liittyvien kasvavien palveluodotusten ja laajojen poikkihallinnollisten kehittämistehtävien toteuttamisen kanssa. Maanmittauslaitos esittääkin vakavan huolensa kyvystään suoriutua lakisääteisistä perustehtävistä tulevalla kehyskaudella.

Perustehtävien lisäksi Maanmittauslaitos jatkaa vuonna 2022 kahta yhteiskunnallisesti merkittävää kehittämishanketta: asunto-osakkeiden vaihdannan ja vakuushallinnan sähköistäminen (huoneistotietojärjestelmä) sekä laadukkaiden osoitetietojen valtakunnallinen hallinta (osoitetietojärjestelmä). Huoneistotietojärjestelmässä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan. Toiminta tullaan pitkällä tähtäimellä kattamaan asiakasmaksuilla, mutta vielä vuonna 2022 kehitystyön jatkuessa ja alhaisen käyttöasteen vuoksi tulot eivät tule kattamaan toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Vuodelle 2022 ei hankkeelle ole enää myönnettyä rahoitusta. Vuonna 2022 toteutetaan myös Huoneistotietojärjestelmän toista vaihetta, jossa varaudutaan järjestelmästä annettavaan tietopalveluun. Tähän talousarviossa on myönnetty 1,0 milj. euroa osana EU:n elpymis- ja palautussuunnitelmaa (RRF-rahoitus).

Paikkatietopoliittisen selonteon yksi tunnistettu kehittämiskohde on laadukkaiden osoitetietojen varmistaminen. Suomessa ei ole tällä hetkellä valtakunnallista ja laatuvarmennettua rekisteriä, joka sisältäisi ajantasaisen tiedon osoitteista ja osoitteiden sijainnista. Maanmittauslaitoksella on keskeinen rooli valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän toteutuksessa. Keskeisimmät osoitetietojen hyödyntäjät ovat sisäisen turvallisuuden viranomaiset. Järjestelmän kehittämiseen on Maanmittauslaitoksen toimintamenoihin vuosille 2020-2022 myönnetty 1,5 milj. euroa hankerahoitusta. Maanmittauslaitos esittää huolensa kehitetyn järjestelmän jatkuvuudesta. Osoitetiedot syntyvät ja niitä ylläpidetään pääasiassa kunnissa. Tavoiteltu toimintamalli edellyttää lisärahoitusta kunnille osoitetietojärjestelmästä aiheutuvien muutosten resurssointiin. Lisäksi järjestelmän ylläpito vaatii rahoituksen lisäämistä Maanmittauslaitoksen toimintamenoihin.

Vuodesta 2012 lähtien Metsähovin tutkimusaseman laitekantaa on uudistettu maa- ja metsätalousministeriön, valtionvarainministeriön sekä Maanmittauslaitoksen erillisrahoituksella vastaamaan kansainvälisiä vaatimuksia mittaustarkkuuden ja tuotetun datan määrän ja laadun osalta. Uudistus sisälsi kaikkien keskeisten havaintolaitteiden modernisoinnin, ja uuden radioteleskooppijärjestelmän rakentamisen. Yli kahdeksan miljoonan euron arvoinen uudistus on vielä kahden suurimman hankkeen, satelliittilaserin ja radioteleskoopin osalta osittain kesken, mutta ne etenevät testaus- ja ylläpitovaiheeseen vuoden 2022 aikana. Tutkimusasema on osa kansainvälistä verkostoa, jota Suomi on sitoutunut ylläpitämään. Mittauksia tullaan suorittamaan jatkossa ympärivuorokautisesti jokaisena päivänä vuodessa. Tähän tarvitaan ympärivuorokautisen operatiivisen henkilöstön läsnäoloa sillä järjestelmien täysi automatisointi ei ole mahdollista. Vuoden 2022 talousarvioon ei ole sisällytetty Metsähovin ylläpitovaiheen menojen kattamiseksi tarvittavaa määrärahaa. Kun täysimääräiseen käyttöön ja jatkuvaan havainnointiin siirrytään, toimintaan tarvitaan 0,8 milj. euron rahoitus kattamaan operoinnin, analysoinnin ja laitteiston ylläpidon menot.

Momentti 30.70.40 Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot

Suomen pirstoutunut kiinteistörakenne yhdessä maatalouden rakennemuutoksen kanssa on johtanut maatilojen kannalta epäedulliseen tilanteeseen. Huonolla rakenteella on vaikutusta maatilojen ja alueiden elinkelpoisuuteen. Tilusjärjestely onkin käytännössä lähes ainoa keino, jolla voidaan kehittää nykyistä maatilojen pirstoutunutta kiinteistörakennetta. Kotimainen ruuantuotanto edellyttää kannattavaa, korkealaatuista maataloutta, jota tilusjärjestelyt osaltaan voimakkaasti edistävät. Peltotilusten kokoaminen yhteen säästää viljelijän aikaa sekä vähentää viljelyskustannuksia. Tilusjärjestely mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden kehittämisen ja vähentää uusien peltojen raivaustarvetta. Tilusjärjestelyjen päämäärätietoinen toteuttaminen tukee hallituksen hiilineutraaliustavoitteita.

Tilusjärjestelyä tulee käyttää aktiivisesti Suomen kiinteistörakenteessa olevien merkittävien ongelmien korjaamiseen. Sekä hallitusohjelmaan että kansalliseen metsästrategiaan kirjattujen tavoitteiden toteutuminen edellyttää tilusjärjestelyihin kohdennettujen määrärahojen kasvattamista. Vuodelle 2022 alustavissa kehyksissä momentille 30.70.40 on myönnetty 2,0 milj. euron määrärahaa. Vuosittain toteutettavien tilusjärjestelyjen määrärahatarve on kuitenkin suurempi. Vuodelle 2022 tilannetta on korjattu 1,3 milj. euron siirrolla momentilta 30.20.48 Tilusjärjestelyt peltorakenteen kehittämiseksi (HO2019). Tämän vuoksi vuodelle 2022 esitetty määrärahataso 3,3 milj. € on riittävä. Sen sijaan vuodesta 2023 alkaen määrärahataso tulee laskemaan riittävän tason alle 2,0 milj. euroon.

Maanmittauslaitos haluaa muistuttaa, että käytettävästä määrärahasta palautuu valtiolle (momentit 13.01.05 ja 15.01.04) noin puolet maanomistajien maksuosuuden myötä tilusjärjestelyiden valmistumisen jälkeen. Tilusjärjestelyn yhteydessä toteutettavat toimenpiteet saavat aikaan vahvan taloudellisen kerrannaisvaikutuksen, koska tilusjärjestelyssä mukana olevat maatalousyrittäjät investoivat samanaikaisesti merkittävästi toimintaedellytystensä parantamiseksi. Lisäksi uuden tilusjärjestelyrahoituksen ja valtion saamien tulojen välille on syntynyt epäsuhta. Vuodesta 2019 lähtien tilusjärjestelyihin ei käytetä varoja yhtä paljon kuin lyhennyksinä ja korkoina palautuu valtion budjettiin.

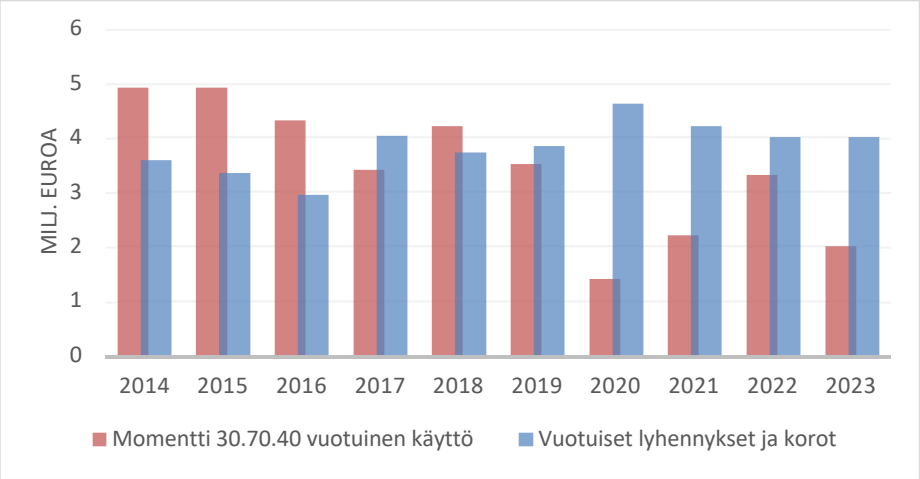

Allekirjoitettu sähköisesti
Arvo Kokkonen
Pääjohtaja

Maanmittauslaitos
Keskushallinto

Opastinsilta 12 C
PL 84
00521 Helsinki
Puhelin 029 530 1100

www.maanmittauslaitos.fi/yhteystiedot
kirjaamo@maanmittauslaitos.fi
Y-tunnus 0245954-4
Kotipaikka Helsinki